

Hit a gyógyításban

„Nem vagyunk különbek, mint a többi ember.”
(Carlo Caretto)

Bugát Pál

Kellenek a példaképek! Rajtuk keresztül nemcsak bölcsességre, hanem bátorságra is szert tehetünk, amire az újítóknak nagy szükségük van. Manapság a szuperspecializáció korát éljük, de vajon szolgálja ez igazából a kreativitást?

Az ún. nagy újítások, ötletek mindig határterületeken születnek. Ehhez azonban sokrétűség kell. Bugát Pál nemcsak bátor, de rendkívül sokrétű ember is volt.

Bugát Pál élete

1793. április 12-én született Gyöngyösön. Bugát János, szegény sorsú szabómester fiaként látta meg a napvilágot. A gimnázium alsó osztályait szülővárosában 1807-ben, a felsőbbeket Egerben 1811-ben, orvostudományi tanulmányait 1816-ban Pesten végezte, ahol 1818. december 21-én orvossá, 1820. január 8-án szemészorvossá avatták. Az egyetemen belgyógyászati asszisztensi állást nyer, később szemésmesterként dolgozik. Mivel származása alacsony, több pályázata sikertelen. Nem kap képességeinek megfelelő állást. Több évig tanársegéd volt, majd 1823-ban Bakabányán lett orvos. Széles körű oktatómunkát végzett, és nagyon intenzíven részt vett kora tudományos életében.

Az 1848-as forradalomba teljes lelkesedéssel vetette magát. 1848-ban az első felelős magyar kormány Magyarország protomedikusává, főorvosává nevezte ki. 1849-ben ő is követte a magyar kormányt Debrecenbe, és részt vett a honvédelmi bizottság ülésein. A forradalom mellett az utolsó napig kitartott, ezért a világsi katasztrófa után bujkálnia kellett. A szülőföldjére visszavonult tudós orvost megfosztották tanári állásától, sőt nyugdíjigényétől is. A köz-

életből kiszorítva szorgalmasan tanulta az összehasonlító nyelvészetet, amely köréből több munkát hagyott hátra kéziratban; majd a finn és török nyelvek tanulásával foglalkozott.

Kegyelmet kapva visszatért a tudományos életbe. Cikkeket írt, folytatta nyelvújító tevékenységét, tudományos folyóiratok szerkesztésében vett részt. A Természettudományi Társulat elnöki tisztét is betöltötte.

Mivel nem volt gyermeke, nyolc csángó magyar fiút fogadott háztartásába, kiket saját költségén taníttatott és neveltetett. 1865. július 9-én halt meg. Sírja felett Toldy Ferenc tartott gyászbeszédet 1865. július 11-én.

Tudományos tevékenysége

1818-ban nyújtotta be doktori értekezését az agyvelőgyulladás témakörében. Az egyetemen végzett oktatómunkája közben kezdett az orvosi nyelv megújításával foglalkozni. Bonctudományi szójegyzéket szerkeszt, lefordítja Hempel Adolf Fridrik könyvét *Az egészséges emberi test bonctudományának alapvonatai* címmel.

Elsőként az egyetemen magyar nyelven kezd előadni. Már egyetemistaként rádöbben, hogy a magyar nyelv milyen szűkös ahhoz, hogy olyan fontos témákról, mint amilyen az egészségünk ügye, komolyan beszélhessünk magyarul. Ehhez szakmai szavakra, magyar orvosi nyelvre van szüksége. Ilyen nincs, hát nekiáll megcsinálni. Így történt, hogy a maga kis személyes szabadságharcául végül az egészségügy szaknyelvének magyarítását választotta. Úgy vélte, mindez azért fontos, mert szavainknak döntő jelentőségük van gondolkodás- és cselekedeteinkre nézve, az pedig meghatározza cselekedeteinket...

Kapcsolatba kerül a nyelvújításban részt vevő

humán értelmiséggel. Példáját több professzortársa követi. Lefordítja Hahnemann *Organon* című művét, ezzel megismertette itthon a hasonszenvi gyógyymódot.

Több, mint negyvenezer szót alkotott, s nem is csak szakszavakat. Neki köszönhetjük többek között *tanár, műtét, láz, gyógyszer, képlet, évszak, fagyalt, nyomda* vagy épp *bölcsőde* szavainkat. Még nem annyira sikerült szavai is gyönyörűek: Azt szerette volna például, ha a matematikát „bíztan”-nak hívjuk, a pulzus helyett pedig a sokkal költőibb „érszökés”-t javasolta. Állatnevei nagy játékos kedvről árulkodnak: a struccot például „tevmadár”-nak hívta.

Ki tudja, ezeket a szavakat miért vetette ki magából a magyar nyelv, s miért pártfogolta kezdetből fogva épp *kórház* szavát, amely a legtöbb európai nyelvvel szemben nem a szolgálatot, az ápolást, s még csak nem is az egészséget, hanem ennek épp ellentétét, a betegséget állítja a középpontba?

A Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává 1830. november 17-én nevezték ki.

Megjelenteti *Közönséges kórtudomány és Éptan* című könyvét. Részt vesz az 1831-es kolerajárvány leküzdésében. Több további fordítása mellett *Orvosi szókönyvet* jelentet meg. Flór Ferencsel együtt 1837-ben adja ki *Kisded sebészi eszköztár* és *A nevezetesebb sebészi véres műtétek* című könyvét. Szintén Flórral együtt szerkeszti a *Magyarországi orvosrend névsorát*.

1843-ban 40 000 szót tartalmazó *Természettudományi szóhalmazt* ad ki. Autodidakta nyelvészként foglalkozott a finn–magyar nyelvrokonság eszméjével is. Széles körű érdeklődését bizonyítja, hogy vadászati, erdészeti, növény- és állattani műszótárt állított össze. Élete végén már sok bírálat érte, nyelvújító tevékenysége sem volt már sikeres, túlzásokba esett. Néhány példa az általa alkotott sikeres szavak közül: *ideg, agy, izom, műtét, láz, genny* [pontosabban az esetek egy részében meglévő szavak jelentés-tartományának kibővítéséről van szó, nem pedig új szavak alkotásáról – *a szerk. megj.*].

A fenti rövid életrajz csak szegényes képet nyújt Bugát sokoldalú működéséről. Jóval gazdagabb életművet hagyott maga után, de ennek részletes ismertetése egy könyv tárgya lenne. Sok kudarc is érte élete folyamán, de mindig újrakezdte, és mindig hazája és a tudomány érdekében dolgozott.

(Forrás: Wikipédia)

Hit, Tudomány, Művészetek – különböző területek, mégis segítik egymást, ez nemcsak Bugát Pál életútjában érhető tetten, hanem nekem is személyes megtapasztalásom. A gazdag érzelmi világ megteremtésének az útja a vallás és az értékes kultúra. Mára már bizonyítottá vált, hogy a gazdag belső világ az, ami feltétlen szükséges a kifinomult gyors emlékezéshez, a kreativitás alapjához. Csak azokat az emlékeket tudjuk gyorsan felidézni egy probléma megoldásakor, amelyekhez érzelmi lenyomatot is tudunk rendelni. Ehhez pedig gazdag érzelmi világ, belső világ kell. A tanulás önmagában fontos, de nem elégséges a kreativitáshoz. Az viszont a szabad akaratunktól függ, hogy hajlandók vagyunk-e építeni, gazdagítani a belső világunkat. Így tapasztaltam meg, hogyan segíti a hit és a művészet a tudományt.

2000 tavaszán ismertem meg Muhari-Papp Sándor Balázs festőművészt, akinek sokat köszönhetek. Súlyos koponyasérült volt, 18 éves korában hetekig volt kómában, és nem sok esélyt adtak neki az orvosok. Rádásul akkorig pont abban az intézetben feküdt, ahol én később dolgoztam. Később sokat gondozott központi idegrendszeri sérült betegeket rendkívüli beleérző lelkű embernek ismertem meg mint általában a művészek. Valahogy előjött bennünk, hogy meg kellene rajzolni azokat az új műtéti eljárásokat, amiket kifejlesztettem. Nekiláttunk. Én mondtam a gondolataimat, ő próbálta rajzolni és csiszolni. Mindig rajzoltunk aztán, elmentünk misére, imádkoztunk, aztán rajzoltunk tovább, sokszor éjszakába nyúlóan. Elkészültek a rajzok, és elküldtem őket a világ nagy idegsebészeti lapjaiba az USA-ba és Európába. Elképesztő volt a reakció. Addig képtelen voltam közölni a nagy nemzetközi lapokban az új módszereket. A művészi ábrázolás érthetővé tette, kimozdította a táblázatokat és grafikonokat követelő tudományos bírálókat. Azonnali közlések, volt ahol az újság kérte, hogy hadd korigálja a szegényes angolt, más-hol meg még hibás angollal is azonnal elfogadták. Különböző agyduzzadást kiváltó okok (trauma, tumor, vérzés, stroke, gyulladás) miatt operált betegek eredményeit közöltük, egy közös volt bennük: a rajz a módszerről. Aztán jött a következő műtéti újítás, mely az agyi mikrosebészeti munkát lényegesen pontosabbá tette. Megismétlődött a csoda: a művészi ábrázolás ismét megtette a hatását. Azonnali elfogadás

nagy nemzetközi szakmai lapokban, kongresszusi sikerek.

A harmadik együttműködési pontunk a műtőkhöz és a bonctermekhez kapcsolódik. A műtőben és a bonctermekben jelen lévő Szentlélek különösen nagy erőt ad a nehézségek elviseléséhez, a művész úr ezt ábrázolja orvosi művészeti festményein. A műtőt még csak érti a kedves laikus hallgató vagy olvasó, de hogy kerül ide a bonctermi képzőművészet? A manuális szakmákban nagyon fontos, hogy legyen sok műtéti tapasztalat, de ez nem pótolja a rendszeres bonctermi munkát. Erről a ma orvosai sokszor teljesen elfeledkeznek, ami nagy hátrány, mert új dolgokat nem lehet élőben kidolgozni. A különböző workshopok félévente nem elegendők ahhoz, hogy megszerezzük a mikrosebészeti jártasságot. A hetente rendszeresen végzett, ún. kadávergyakorlatok megadják a biztonságot. Azt vettem észre, hogy az orvosok nem szeretnek boncterembe járni. Félnék a haláltól, a halott emberi testektől. De miért? Mert közel kerül a szenvedés, az elmúlás, a halálfélelem. A modern világnak lehet, hogy Krisztus ugyan kell, de nem kell a halál, nem kell a szenvedés, nem kell a Kereszt. Pedig feltámadás nincs nagypéntek nélkül. Krisztushit nincs kereszt, szenvedés nélkül. A fogyasztói társadalom kreált Jézusa a szupersztár Jézus, nem az a Jézus, aki eljött, és megváltott minket. A szenvedésnek van teremtő energiája a tudományban is. Nem kell szeretni a szenvedést, próbálni kell könnyíteni rajta, hiszen ez az orvostudomány feladata. De a sorsszerű szenvedéssel szembe kell nézni, nem szabad elfutni előle. Európának az a baja, hogy elvesztette hitét, és menekül a szenvedés elől akár öngyilkosság, abortusz vagy eutanázia által. Képtelenek vagyunk felfogni. Szüleinktől csak azt kapjuk, hogy valamik vagyunk. Kapjuk a pszichofizikumunkat. Emberi személy mivoltunkat, hogy valakik vagyunk, azt Istentől kapjuk a fogantatáskor, és ez soha nem vész el. A halálunk után csak a valaminket, abból is csak a testet, a porladó testet hagyjuk a Földön a feltámadásig.

Ezt értettem meg a bonctermekben az elmúlt években. Nem szerettem odajárni, kezdeti lelkesedésem az első hetek után alábbhagyott. Amikor azonban tudatosan felismertem az emberi halott testben az Úr Jézus keresztről levett testét, ami harmadnapra feltámadt, akkortól könnyebben ment. Mindig imával kezdem.

Imádkozom a halott lelki üdvéért és megköszönöm a segítségét, hogy segíti, hogy jobb orvossá, operatórré váljak. Akarattal gondolok erre. Nem érzelmi kérdés. Az akarat hit, az akarat ima, és meggyőződésem, hogy ugyanolyan kedves a Jóisten számára. Könnyű az élvezetes dolgokat szeretettel végezni. De nem ettől gyarapodunk. A nehéz, szenvedéssel teli munkához erőt ad Krisztus urunk. Ő sem fanyalgott. Lejöhett volna a keresztről, és szétverhetett volna mindenkit, farizeusokat, római katonákat, de nem tette. Mert neki nem azokat kellett legyőznie, hanem a halált, a halálfélelmet, amelyet a gonosz lélek gerjeszt bennünk. A boncteremben látott halottak elvihetik az ott lévő halálfélelem felé. De Krisztus ott is ott van veled, és segít. Közben szárnyalhat az orvos gondolata, és jöhetnek az új műtéti technikák, felismerések. Mert a tudomány az csak felismer, megismer. Sose kinyilatkoztat. Gondoljuk csak el: az összes tudományos igazság már létezett, mielőtt felfedezték. Mi csak megismerhetjük az Isten által teremtett természeti törvényeket. Ezért nem mondhat ellen egymásnak a tudomány és keresztény hitünk. Ugyanannak az őszigazságnak a megismerésére törekednek, csak más eszközökkel, más megismerési rendben. Így fejezte ki II. János Pál a hit és tudomány örök barátságát, hozzátéve, hogy a madár két szárnyához hasonlította a hitet és az észet. Mindkettő kell az embernek, ahogy a madárnak is, hogy emelkedjen. A boncműtétek közben ezt megtapasztaltam. A régebbi műtéti ötletekhez új támpontokat, bizonyítékokat adtak, és új műtéti technikák is kiforrnak. De a legnagyobb tanulság mégis személyes. Carlo Caretto *Levelek a sivatagból* című könyvében olvastam a szeretet megtisztításáról: „Nyilvánvaló, hogy szeretetre születünk. A nehézséget az okozza, hogy eldöntsük, mit szeressünk, és hogyan szeressünk. Szeretni a teremtményt, és szeretnünk kellene a Teremtőt. De miért került ellentétbe ez a két szeretet? Az ok bennünk fészkel, magunkban kell keresnünk. Amikor a teremtményt szeretjük, gyakran felborul a szívünk egyensúlya. Ráveti magát, magáévá akarja tenni, olyan szenvedéllyel tapad rá, hogy szem elől téveszti az összhangot. Hány szerelem megy tönkre a szörnyű féltékenységtől, önzéstől! Hány barátság megy tönkre ugyanígy!

Mit mondhatnánk a pénz szeretetéről? Arról a szolgaságról, amelyben a gazdagság szere-

tete tartja fogva az embert? Sőt a munka szeretete is veszélyessé válhat, ha érénybe öltöztetik. Hány munkaalkoholista teszi tönkre a családját, környezetét miközben a társadalom piedesztálra emeli. Hány földműves nem képes pihenni vasárnap, mert örült szenvedély kergeti a mezőre! És hány munkás változtatja az életét pokollá, mert elnyeli a feladatok gépezete. És minél magasabb szintre érünk, annál rosszabb: a tanulás oktan szeretete önző szörnyetegeket képes létrehozni. A kutatás szenvedélye tébolyulttá és vakká teszi a tudósokat. A hatalomszeretet megőrjíti a politikusokat, milliók esnek áldozatául. Isten szeretete viszont természeténél fogva egyetemes, tiszta, kiegyensúlyozott és szent. De ezt is el tudjuk rontani. Ezt is önzetlenné kell tennünk. A jók, a jámbor lelkek önzéséről van szó, azokról, akiknek spirituális gyakorlatok vagy lemondás árán sikerült eljutniuk odáig, hogy Isten előtt ezt a büszke vallomást tegyék: „Isten, hálát adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint a többi ember” (Lk 18,11). Bizony – életünk egyes szaka-

zaiban vesszük a bátorságot, hogy másoknál különbnek higgyük magukat. És ez a legnagyobb hazugság, amely a legveszélyesebb önzésből, a lélek önzéséből ered. El lehet jutni addig a pontig, hogy önzésből leszünk vallásosak, önzésből segítünk, önzésből vezetünk. Egyetlen út van, ami felnyithatja szemünket. A fájdalomé, a szenvedésé. Ebben az állapotban képes a lélek az önzetlen szeretetre. Sőt, más jellegű szeretetet el sem visel, ki nem állhatja a szentimentalizmust, a számításból szeretett dolgokat.” Belép a krisztusi szeretet világába. „A holtak segítik az élőket” – valahogy így fogalmazott a neves patológus-tudós Romhányi professzor. Mindez nemcsak úgy történik, hogy gyakorlatot, tudományos ismereteket szerzünk, hanem azáltal is, hogy a bonctermekekben rádőbbenünk: „Nem vagyunk különbek, mint a többi ember.”

Muhari-Papp Sándor Balázs művészete ezt az üzenetet képes közvetíteni a látogatók számára.

DR. CSÓKAY ANDRÁS

AKADÉMIAI KIADÓ
KÖNYVAJÁNLÓ

Nicholas Fearn:
Zénón és a teknősbéka
Avagy hogyan gondolkodjunk úgy, mint egy filozófus?

Paládi – Kovács Attila:
Magyar Néprajz I. I.
Táj, nép, történelem I.2.

Csikszentmihályi Mihály:
Élni jó!
Tanulmányok a pozitív pszichológiáról

ROGER SCRUTON
iszom, tehát vagyok
Egy filozófus borkalauza

Matt Ridley:
ÚJ POLIHISZTOR
AZ ERÉNY EREDETE
AZ EMBERI ÉRZÉSEK ÉS A TÁRSADALMI EGÝTTMŐKÖDÉS

Roger Penrose:
ÚJ POLIHISZTOR
AZ IDŐ CIKLUSAI
AZ UNIVERZUM RADIKÁLISAN ÚJ SZEMLELETE

**KERESSE KÖNYVEINKET
WEBOLDALUNKON!**
www.akademiaikiado.hu
Akadémiai Kiadó Zrt.
1117 Budapest, Prielle K. u. 19.
Tel.: (06 1) 464 8200 • email: ak@akkr.hu